

Na ceste k digitálnemu euru¹

On the road to the digital euro

JUDr. Ladislav Hrabčák²

DOI <https://doi.org/10.33542/SCD21-0043-1-11>

Abstrakt

Digitálna (priemyselná) revolúcia 4.0 prináša so sebou viaceré fenomény, medzi ktoré nepochybne patrí aj digitálne euro, ktorého zavedenie je momentálne v štádiu ideí. Predostretý príspevok pojednáva o vybraných otázkach súvisiacich so zavedením digitálneho eura, na ktoré ponúka aj určité odpovede. Cieľom tohto príspevku je na základe analýzy recentných iniciatív v uvedenej oblasti výskumu a aktuálneho právneho rámca na úrovni európskej a národnej sformulovať určité závery a návrhy v rovine de lege ferenda súvisiace so zavedením digitálneho eura. Za účelom naplnenia takto formulovaného cieľa sme si nastolili aj hypotézu - primárne právo EÚ a súvisiace právne akty vytvárajú pre úniových normotvorcov dostatočný právny základ a mandát pre zavedenie digitálneho eura, ktorú sme podrobili overovaniu. Pri výskume boli využité viaceré metódy písania vedeckých prác, no najmä analýza, syntéza a dedukcia, ktoré sme aplikovali v ich vzájomných súvislostiach.

Kľúčové slová:

mena, menové právo, euro, digitálne euro

Abstract

The digital (industrial) revolution 4.0 brings with it several phenomena, including the digital euro, the introduction of which is currently at the stage of ideas. The present article deals with selected questions related to the introduction of the digital euro, to which it also offers some answers. The aim of this paper is to formulate certain conclusions and proposals de lege ferenda related to the introduction of the digital euro on the basis of an analysis of recent initiatives in this field of research and the current legal framework at European and national level. In order to meet the goal formulated in this way, we also set the hypothesis - primary EU law and related legal acts create a sufficient legal basis for Union legislators and a mandate for the introduction of the digital euro, which we have subjected to verification. Several methods of writing

¹ Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0124. Tento príspevok je zároveň výstupom z grantového projektu VEGA č. 1/0485/21: „*Súčasnosť a východiská reformovania systému vlastných zdrojov rozpočtu EÚ (právne a ekonomické aspekty aj v kontexte dôsledkov pandémie ochorenia COVID-19)*“.

² Autor je interným doktorandom na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a zároveň aj doktorandom v kombinovanej forme na Právnickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne. Vo svojej publikačnej činnosti sa zameriava najmä na oblasť vzťahu práva a moderných technológií a taktiež na problematiku daňových únikov a možnosťami ich predchádzania či zamedzenia

scientific papers were used in the research, but especially analysis, synthesis and deduction, which we applied in their interrelationships.

Key words:

currency, monetary law, euro, digital euro

JEL kód: K00

ÚVOD

„Snažíme sa zabezpečiť, aby mali občania a podniky v digitálnom veku aj naďalej prístup k najbezpečnejšej forme peňazí – k peniazom centrálnej banky.“³

Christine Lagardová, prezidentka ECB

Rok 2020 sa zapíše do dejín ako rok pandémie nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID – 19 a s tým súvisiacej sanácie následkov v oblasti ekonomickej, zdravotníckej, resp. zdravotnej, ale i tej sociálnej. Prijímanie reštriktívnych opatrení zo strany vlád jednotlivých štátov v snahe zamedziť šírenie koronavírusu SARS-CoV-2 sa dotklo mnohých podnikateľských subjektov, ktoré nemohli vykonávať svoju podnikateľskú činnosť buď úplne alebo iba v obmedzenom rozsahu, zamestnanci začali vykonávať prácu z domu a mnohé iné fenomény, na ktoré sme neboli zvyknutí a stali sa súčasťou bežného života jednotlivcov. Dopady ekonomickej krízy viedli aj k mnohým bankrotom či hromadným prepúšťaniam, a to aj napriek štátnym kompenzáciám, ktoré v mnohých prípadoch prišli oneskorene či neboli adekvátne vzhľadom na závažnosť a rozsah následkov tejto krízy.

Aj napriek týmto negatívnym faktorom bolo možné badať v období na prelome rokov 2020 a 2021 nevídaný nárast kapitálu na finančných trhoch a krypto burzách, čo vyústilo do rastu cien akcií a kryptoaktív. Viacerí ekonómovia pripisujú tento jav ekonomickej pomoci v podobe tzv. helikoptérových peňazí poskytovanej domácnostiam v Spojených štátoch amerických.⁴ Vzhľadom na to, že spotreba bola do istej miery obmedzená a poniektorí jednotlivci tak disponovali voľnými peňažnými prostriedkami, dochádzalo z ich strany ku špekulatívnym konaniam v snahe o ich zhodnotenie práve spomínaným spôsobom – investovaním.

³ Európska centrálna banka. *Digitálne euro* [online]. ecb.europa.eu [cit. 05.08.2021]. https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.sk.html

⁴ Bližšie: napr. Vox. *Why stocks soared while America struggled* [online]. vox.com [cit. 05.08.2021]. <https://www.vox.com/business-and-finance/22421417/stock-market-pandemic-economy>

Nárast kapitálu na kryptoburzách sa stal taktiež impulzom k zintenzívneniu diskusií na úrovni Európskej únie (ďalej aj ako „EÚ“) vo vzťahu k zavedeniu vlastnej digitálnej „meny“ v kontexte čoraz väčšmi preferovanej bezhotovostnej platby v období, ktoré možno označiť ako digitálnu (priemyselnú) revolúciu 4.0. K akcelerácii uprednostňovania bezhotovostného platobného styku nepochybne prispela aj pandémia ochorenia COVID-19. Diskusie sú len na počiatku a EÚ neprichádza ešte s konkrétnym návrhom riešenia uvedenej problematiky, pričom sú tu viaceré otázky, ktoré musia byť zodpovedané pred zavedením digitálneho eura. Čo je vlastne digitálne euro vo svojej podstate? Komu a na aké účely bude slúžiť? Je vytvorený adekvátny právny základ pre zavedenie digitálneho eura v rámci primárneho práva EÚ? Sú pripravené vnútroštátne právne úpravy na zavedenie tejto digitálnej meny? Ide len o zlomok otázok, ktoré nám vyvstávajú v súvislosti s digitálnym eurom.

EÚ však nemá prvenstvo, pokiaľ ide o zavedenie svojej digitálnej meny. Na vlnu digitalizácie zareagovala ako prvá Čína, ktorá zaviedla tzv. digitálny yuan. Prípravné práce na digitálnom yuane sa plynule preklpili už do fázy realizačnej.⁵ Dokonca, transakcie s touto digitálnou menou dosiahli 5,3 miliardy USD.⁶ Iným prípadom je zase Salvádor, ktorý otázku digitálnej meny vyriešil svojším spôsobom a to tak, že kryptoaktívum Bitcoin (BTC) uznal za zákonné platidlo.⁷ V tomto prípade sa však nejedná o menu v tom štandardnom ponímaní (viď nižšie).⁸

Je teda evidentné, že pred vedou o finančnom práve stoja ďalšie významné a veľmi aktuálne otázky, ktorými sa mení pohľad na určité štandardné právne inštitúty.⁹ Týmto príspevkom neašpirujeme na zodpovedanie všetkých sporných otázok a svoju pozornosť upriamime len na vybrané skutočnosti, resp. problémy, ktoré sú svojou povahou podľa nášho názoru esenciálne, a ktoré musia byť zodpovedané ešte pred zavedením digitálneho eura. Konkrétne ide o otázku právneho základu pre vydávanie/emisiu digitálneho eura v primárnom práve a na to nadväzujúcej právnej úpravy (v aktoch sekundárneho práva).

Z uvedeného dôvodu sme si v rámci predostretého príspevku stanovili za cieľ na základe analýzy recentných iniciatív v uvedenej oblasti výskumu a aktuálneho právneho rámca na úrovni európskej a národnej sformulovať určité závery a návrhy v rovine *de lege ferenda*

⁵ Deutsche Bank. *Digital yuan: what is it and how does it work* [online]. db.com [cit. 05.08.2021]. https://www.db.com/news/detail/20210714-digital-yuan-what-is-it-and-how-does-it-work?language_id=1

⁶ Bloomberg. *China's Digital Yuan Trial Reaches \$5.3 Billion in Transactions* [online]. bloomberg.com [cit. 05.08.2021]. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-16/china-s-digital-yuan-trial-reaches-5-3-billion-in-transactions>

⁷ BBC. *El Salvador makes cryptocurrency legal tender* [online]. bbc.com [cit. 05.08.2021]. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-57398274>

⁸ Bližšie: napr. POPOVIČ, A. – SÁBO, J. – ŠTRKOLEC, M.: *Bitcoin a jeho finančno-právne východiská*. In: Právo, obchod, ekonomika: zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. s. 217-228 alebo aj STOJÁKOVÁ, M.: *Teoreticko-právne postrehy využitia technológie Blockchain vo finančnom sektore*. In: Právo, obchod, ekonomika: zborník vedecký prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019. s. 513-520.

⁹ K ďalším okruhom otázok vedy o finančnom práve bližšie: napr. BUJŇÁKOVÁ, M., KICOVÁ, A.: *Aktuálne otázky verejných financií*. In: Dny práva 2011 – Days of Law 2011: Finance verejného sektoru (právni a ekonomické aspekty jeho fungování). Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 32-38.

súvisiace so zavedením digitálneho eura. Na účely naplnenia predmetného cieľa podrobíme overeniu túto hypotézu:

- primárne právo EÚ a súvisiace právne akty vytvárajú pre úniových normotvorcov dostatočný právny základ a mandát pre zavedenie digitálneho eura.

Vyššie formulovanému cieľu ako aj nastolenej hypotéze zodpovedá štrukturálne usporiadanie tohto príspevku, v rámci ktorého sme zvolili štandardný postup od objasnenia určitých všeobecno – teoretických východísk až osobitne k problematike digitálneho eura, jeho pojmovému vymedzeniu, objasneniu podstaty a právneho základu pre zavedenie a emisiu digitálneho eura v rámci krajín Eurosystemu. Pri realizácii výskumu v danej oblasti sme zvolili viaceré metódy písania vedeckých prác, no najmä analýzu, syntézu a dedukciu, ktoré sme aplikovali v ich vzájomných súvislostiach. Pre účely tohto príspevku sme vychádzali z viacerých dokumentov Európskej centrálnej banky (ďalej aj ako „ECB“), no najmä z dokumentu označeného ako „*Report on digital euro*“ z októbra roku 2020.¹⁰

1. DIGITÁLNE EURO – POJEM, PODSTATA A POVAHA

Prv než pristúpime k právnemu základu a regulačnému rámcu digitálneho eura, musíme začať objasnením teoreticko – právnych východísk pre digitálne euro. Vo všeobecnosti možno menu¹¹ označiť ako konkrétnu sústavu peňazí zavedenú v určitom štáte a systematicky upravenú právnym poriadkom tohto štátu.¹² Treba dodať a doplniť, že sa môže jednať aj o formu nadnárodných, resp. medzinárodných peňazí, čo je aj prípad samotného eura, ktoré je zavedené v rámci tých členských štátoch EÚ, ktoré sú súčasťou Eurozóny.¹³

Pokiaľ ide o digitálne euro, tak tu nemožno hovoriť o novej mene, ktorá by sa zavádzala paralelne popri štandardnom eure, ktoré už aktuálne poznáme, ale jedná sa skôr o odlišnú podobu eura. Tu sa natíska otázka, či už v súčasnosti nemožno hovoriť o digitálnom eure v kontexte peňažných prostriedkov vedených na účtoch v bankách (tzv. elektronické peniaze). Na túto otázku je možné odpovedať kladne s tým, že rozdiel je v tom, že elektronické peniaze sú vždy naviazané na tradičné formy peňazí (bankovky a mince), ktorými musia byť kryté.¹⁴ Pri digitálnou eure budú peniaze priamo emitované v digitálnej podobe bez potreby vydávania „hmotných“ peňazí.¹⁵ Elektronické peniaze sú tvorené bankami či inými sprostredkovateľmi, kdežto digitálne euro (resp. digitálne peniaze vo všeobecnosti) bude tvorené centrálnymi

¹⁰ Európska centrálna banka. *Report on a digital euro* [online]. ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021]. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf

¹¹ Menu nemožno zamieňať s peniazmi, ktoré nie sú kategóriou právnou, ale ekonomickou.

¹² BABČÁK, V. a kol. *Finančné právo na Slovensku*. Bratislava: EPOS, 2017. s. 454.

¹³ Porov.: MRKÝVKA, P.: *Propedeutika finančného práva I. Obecná časť*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 94.

¹⁴ Národná banka Slovenska. *Potrebuje a chceme digitálne peniaze?* [online]. nbs.sk [cit. 06.08.2021]. https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/_potrebujeme-a-chceme-digitalne-peniaze

¹⁵ Jedným dychom je potrebné dodať, že už v súčasnosti veľká časť transakcií medzi centrálnou bankou a komerčnými bankami prebieha len vo virtuálnom priestore.

bankami, t. j. jeho emitentmi. Európske inštitúcie ešte nemajú zodpovedanú otázku základnej platformy digitálneho eura, no jednou z možností je aj využitie technológie Blockchain, ktorá je príznačná práve pre kryptoaktíva.¹⁶ To by predstavovalo ďalšiu odlišnosť od elektronických peňazí.

Nemožno však automaticky digitálne euro označiť za druh kryptoaktíva aj napriek prípadnej architektúre založenej na Blockchaine, čo je potrebné zdôrazniť. Pri kryptoaktívach existuje u väčšiny vedeckej obce vzácna zhoda v tom, že ich označovanie za virtuálne meny alebo iným obdobným ekvivalentom, je nesprávne a zavádzajúce.¹⁷ Možno tento poznatok aplikovať aj v prípade digitálneho eura? Tu je potrebné nadviazať na to, čo sme uviedli vyššie, že digitálne euro predstavuje len digitálne podobu peňažných prostriedkov vo forme, ktorou je euro. Nejde tak o samostatné platidlo a dokonca sú tu aj ďalšie odlišnosti od kryptoaktív. Môžeme teda akceptovať označenie digitálneho eura za menu, čo je vylúčené pri kryptoaktívach.

Digitálne euro sa líši aj od tzv. stable coinov, ktoré predstavujú kryptoaktíva s relatívne stabilnou hodnotou. Práve tie možno vymedziť ako digitálne hodnotové jednotky, ktoré nie sú formou akejkoľvek konkrétnej meny a ktoré sa „spoliehajú“ na nastavenie stabilizácie – nástroje na minimalizáciu výkyvov ich ceny voči mene alebo menám.¹⁸ Medzi takéto stable coins patrí Binance USD (BUSD),¹⁹ Tether USD (USDT)²⁰ a im podobné kryptoaktíva, ktorých počet pre ich obľúbenosť neustále stúpa. Spomínané kryptoaktíva, resp. ich hodnota sa viaže konkrétne na menu – americký dolár (USD). Nie je to však podmienkou a môžu sa viazať aj na inú menu. U väčšiny kryptoaktív je však volatilita enormne vysoká a môžeme teda konštatovať, že ide tu o ďalší diferenciačný znak digitálneho eura a kryptoaktív. Platí, že Eurosystem zodpovedá vo vzťahu k občanom EÚ za to, aby hodnota platobných nástrojov a ich kúpna sila sa časom nemenila.²¹ Tento atribút nie je vlastný pre kryptoaktíva (vrátane stable coinov).

Za odlišnosť digitálneho eura možno označiť aj to, že pôjde o platidlo stále pod dohľadom inštitúcie, resp. inštitúcií, ktorými budú centrálné banky štátov Eurozóny. Centralizácia, ktorá je s otázkou dohľadu nevyhnutne spätá, je však niečím, čo je v rozpore s architektúrou tzv. Distributed Ledger Technology (ďalej aj ako „DLT“) a Blockchain technológie ako

¹⁶ Bližšie: EURACTIV. *Bude mať euro svoju digitálnu formu? Rozhodne sa v apríli* [online]. euractiv.sk [cit. 03.08.2021]. <https://euractiv.sk/section/digitalizacia/news/bude-mat-euro-svoju-digitalnu-formu-rozhodne-sa-v-aprili/>

¹⁷ HRABČÁK, L.: „Virtuálna mena“ a právo. In: Vplyv moderných technológií na právo: recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019. s. 99-110.

¹⁸ Európska centrálna banka. *Occasional Paper Series. ECB Crypto-Assets Task Force* [online]. ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021].

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op247~fe3df92991.en.pdf?b85631de8b2fdfa5395c2a4c87de05e1>

¹⁹ Bližšie: BINANCE. *Binance USD (BUSD)* [online]. binance.com [cit. 03.08.2021]. <https://www.binance.com/en/busd>

²⁰ Bližšie: Tether. *Digital money for a digital age* [online]. tether.to [cit. 03.08.2021]. <https://tether.to/>

²¹ Európska centrálna banka. *Report on a digital euro* [online]. ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021]. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf

najznámejšieho predstaviteľa DLT sietí.²² Práve tieto distribuované siete sa zakladajú na decentralizácii. Digitálne euro by bolo bezrizikovou formou peňazí centrálnej banky (t. j. digitálnym reprezentantom hotovosti), čo znamená, že by bolo vydávané centrálnou bankou a zostávalo by v jej zodpovednosti.²³

Ako aj ECB v tejto súvislosti uvádza, tak peniaze komerčných bánk a elektronické peniaze sú, naopak, pasívami dohliadaných súkromných subjektov. Vo všeobecnosti platí, že emisia peňazí musí byť v súlade s právnymi predpismi a vydávajúca súkromná inštitúcia podlieha dohľadu. Týmto sa zabezpečuje relatívne účinná a efektívna ochrana práv a právom chránených záujmov klientov takýchto inštitúcií. Netreba opomínať to, že vklady v bankách sú chránené vytvorenými mechanizmami ochrany vkladov.²⁴ Naopak, kryptoaktíva nie sú chránené obdobnými inštrumentmi pre prípad zlyhania na strane ich emitentov.

Digitálne euro by malo byť všeobecne akceptovateľné a likvidné. To neplatí pri kryptoaktívach, ktoré sa nedajú všeobecne využívať na ich primárny účel ako platobný prostriedok a ich využitie sa obmedzuje len na určitý okruh subjektov, ktoré ich ako platidlo akceptujú.²⁵ Predmetná funkcia kryptoaktív tak šla do úzadia a tie sa skôr využívajú ako špekulatívny nástroj na zhodnotenie peňažných prostriedkov a teda využívajú sa ako uchovávateľ hodnôt či investičný nástroj. Obmedzený okruh „investorov“ však činí kryptoaktíva, resp. trh s kryptoaktívami nelikvidným.

Zásadnou odlišnosťou digitálneho eura je aj to, že kryptoaktíva nie sú právne regulované, resp. jestvujúcu právnú úpravu možno označiť za značne fragmentovanú a nepremyslenú. To je spôsobené tým, že doposiaľ neexistuje žiadna komplexná úprava postavenia kryptoaktív a právne úpravy sa obmedzujú len na parciálne otázky ako napr. zdaňovanie príjmov z dispozícií s kryptoaktívami.²⁶ Taktiež absentuje akákoľvek komplexnejšia úprava na medzinárodnej či aspoň európskej úrovni a uvedená otázka je čisto v kompetencii národných štátov. To by bolo, samozrejme, aj neprijateľné z pohľadu komunity, ktorá používa kryptoaktíva so zreteľom na to, že táto vlastnosť robí kryptoaktíva pre populáciu veľmi atraktívnou a malo by to, resp. mohlo by to mať negatívny dopad na ich tržnú kapitalizáciu.

²² Bližšie: HRABČÁK, L. a kol.: *Blockchain technológia ako činiteľ (faktor) ovplyvňujúci súčasnú podobu práva*. Košice. ŠafárikPress, 2021. s. 116.

²³ Európska centrálna banka. *Report on a digital euro* [online]. ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021]. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf

²⁴ Možno poukázať pri tom na príklade Slovenskej republiky, kde boli vytvorené obdobné fondy, a to menovite Fond ochrany vkladov či Garančných fond investícií.

²⁵ Takéto subjekty však neakceptujú kryptoaktíva an bloc, ale skôr sa to týka len tých najznámejších druhov kryptoaktív s najvyššou tržnou kapitalizáciou (najmä Bitcoin a Ethereum).

²⁶ Neregulovanosť búrz s kryptoaktívami je zásadnou odlišnosťou od finančných trhov všeobecne (bližšie k právnej úprave finančných trhov pozri: napr. ČERVENÁ, K., PRIEVOZNÍKOVÁ, K.: *Regulation of financial services in the Slovak Republic*. In: XIIIth International Scientific Conference System of Financial Law : Financial Markets: conference proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 186-209 alebo aj ŠTRKOLEC, M.: *Private legal and public legal interaction of the financial market legislation*. In: XIIIth International Scientific Conference System of Financial Law : Financial Markets: conference proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 38-50.).

Tabuľka č. 1 obsahuje zhrnutie najzásadnejších rozdielov medzi digitálnym eurom a kryptoaktívami.

Tabuľka č. 1: Digitálne euro vs. kryptoaktíva

	Digitálne euro	Kryptoaktíva
Vysoká volatilita	Nie	Áno
Decentralizácia	Nie	Áno
Dohľad	Áno	Nie
Všeobecná akceptácia	Áno	Nie
Komplexná pr. regulácia	Áno	Nie

Zdroj: vlastná tvorba

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je potrebné brať načrtnuté rozdiely relatívne, keďže digitálne euro (vrátane jeho právnej úpravy) ešte nepozná svoju finálnu podobu a vychádzame len z pracovných dokumentov vypracovaných ECB. V ďalšom texte pristúpime k analýze potenciálneho právneho základu a regulačného rámca digitálneho eura zamýšľaného zo strany ECB, ktorá nastolenú tému považuje ako jednu z priorít a je v uvedenej oblasti veľmi aktívna.

2. NIEKOĽKO POZNÁMOK K PRÁVNEMU ZÁKLADU A REGULAČNÉMU RÁMCU DIGITÁLNEHO EURA

Jednou z najpodstatnejších otázok, ktorú bude nevyhnutné zodpovedať ešte pred tým, ako pristúpi EÚ k vydávaniu digitálneho eura, je právny základ pre jeho emisiu. V zásade platí, že právny základ pre vydávanie digitálneho eura sa bude líšiť v závislosti od účelu použitia digitálneho eura a jeho statusu, ktorý mu bude po konsenze na úrovni priznaný. Do úvahy v tomto smere prichádzajú tieto varianty, s ktorými pracuje aj ECB vo svojom dokumente „*Report on a digital euro*“ z októbra roku 2020:

- digitálne euro ako zákonné platidlo,
- digitálne euro ako nástroj menovej politiky,
- digitálne euro ako nástroj sprístupnený súkromným subjektom, a
- digitálne euro ako zúčtovacia jednotka.²⁷

Prvý zmienený variant – digitálne euro ako zákonné platidlo – by predstavovalo prístup, kedy by malo digitálne euro všeobecné využitie. V ostatných prípadoch možno hovoriť o obmedzenom využívaní digitálneho eura bez priznania statusu zákonného platidla. Daná otázka však nie je ešte zodpovedaná a vedú sa o nej na úrovni EÚ rozsiahle diskusie za participácie vedeckej obce, ale i širšej verejnosti. Závažnosť tejto diskusie podčiarkuje aj to, že

²⁷ Európska centrálna banka. *Report on a digital euro* [online]. ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021]. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf

verejnost' mala možnosť po relatívne dlhý čas zasielať ECB svoje pripomienky a podnety týkajúce sa digitálneho eura.

Pre prípad, že sa bude **digitálne euro vydávať ako nástroj rovnocenný bankovkám**, ECB uvádza ako najvhodnejší základ pre jeho emisiu čl. 128 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej aj ako „ZFEÚ“) v spojení s čl. 16 Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (ďalej aj ako „Štatút ESCB a ECB“). Podľa čl. 128 ods. 1 ZFEÚ, citujeme: „*Európska centrálna banka má výlučné právo povoľovať vydávanie eurobankoviek v Únii. Tieto bankovky môžu vydávať Európska centrálna banka a národné centrálné banky. Bankovky vydané Európskou centrálnou bankou a národnými centrálnymi bankami sú jedinými bankovkami, ktoré majú v Únii výlučné postavenie zákonného platidla.*“²⁸ To, že citované ustanovenie je všeobecné a nekonkretizuje podobu vydávaných eurobankoviek nás vedie ku konštatovaniu, že primárne právo EÚ vytvára právny základ pre emisiu digitálneho eura ako nástroja rovnocenného bankovkám. V takomto prípade by teda nebola nevyhnutná ďalšia zmena v rámci zmlúv a digitálnemu euru by bol priznaný status zákonného platidla s jeho všetkými atribútmi (vrátane s tým spätou povinnosťou ho akceptovať ako platidlo). Okrem toho ECB poukazuje na čl. 16 Štatútu ESCB a ECB upravujúci (výlučné) oprávnenie Rady guvernérov povoľovať vydávanie bankoviek v EÚ a oprávnenie ECB a národných centrálnych bánk vydávať bankovky.²⁹

Ďalší variant, s ktorým ECB pracuje v súvislosti s účelom digitálneho eura, je jeho používanie ako **nástroja menovej politiky**. ECB v tomto prípade prirovnáva digitálne euro k rezervám centrálnych bánk a právny základ nachádza v čl. 127 ods. 2 ZFEÚ a prvej vete čl. 20 Štatútu ESCB a ECB. Pokiaľ ide o spomínaný článok ZFEÚ, tak ECB zrejme chce subsumovať toto oprávnenie Európskeho systému centrálnych bánk (ďalej aj ako „ESCB“) pod základné úlohy realizované prostredníctvom ESCB – definovať a uskutočňovať menovú politiku Únie. Možno vidieť aj nadväznosť čl. 20 Štatútu ESCB a ECB (Iné nástroje menovej kontroly), ktorý ustanovuje už konkrétne, že Rada guvernérov môže dvojtretinovou väčšinou hlasov rozhodnúť o použití iných operatívnych metód menovej kontroly, ktoré pokladá za vhodné. Je však otázkou, či zavedenie digitálneho eura ako nástroja menovej politiky možno považovať a označiť za nástroj, resp. metódu (ako to uvádza úniový normotvorca) menovej kontroly. Podľa nášho názoru digitálne euro postráda akýkoľvek kontrolný aspekt, a preto odvolávka na čl. 20 Štatútu ESCB a ECB je v tomto prípade irelevantná. Vzhľadom na vyššie uvedené však EÚ má určitú oporu v primárnom práve, a to konkrétne v čl. 127 ods. 2 ZFEÚ, ktorý vytvára dostatočný a všeobecný právny základ pre emisiu digitálneho eura ako nástroja menovej politiky v rámci EÚ.

Pokiaľ ide o **digitálne euro ako nástroj sprístupnený súkromným subjektom**, tak obdobne aj tu ECB poukazuje na právny základ v čl. 127 ods. 2 ZFEÚ. I keď to ECB bližšie nekonkretizuje, snaha by bola zrejme o hľadanie východiska pre emisiu digitálneho eura ako nástroja sprístupneného súkromným subjektom v úlohe ESCB podporovať plynulé fungovanie

²⁸ Zmluva o fungovaní Európskej únie, čl. 128 ods. 1

²⁹ Bližšie: Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, čl. 16

platobných systémov. Digitálne euro má bez pochyb potenciál byť elementom, ktorý je spôsobilý prispieť k plynulému fungovaniu platobných systémov (za predpokladu vytvorenia vhodnej infraštruktúry). Aj tu sa zároveň odvoláva ECB vo svojej správe na Štatút ESCB a ECB, konkrétne jeho čl. 17 upravujúci vedenie účtov v ECB a v národných centrálnych bankách. Nadväznosť medzi čl. 127 ods. 2 ZFEÚ a uvedeným článkom Štatútu ESCB a ECB nepochybne existuje, avšak takúto paralelu nenachádzame vo vzťahu k digitálnemu euru. Túto skutočnosť si uvedomuje aj samotná ECB, ktorá uvádza, že čl. 17 Štatútu ESCB a ECB nemôže slúžiť ako jediný, resp. výlučný právny základ pre emisiu digitálneho eura ako nástroja slúžiaceho súkromným subjektom.

Digitálne euro môže slúžiť aj ako **zúčtovacia jednotka** a ECB počíta aj s týmto možným variantom. Oprávnenie vydávať digitálne euro ako zúčtovacie médium by malo prameniť z čl. 127 ods. 2 ZFEÚ, ktorý sme už uvádzali vyššie v súvislosti s digitálnym eustom ako nástrojom menovej politiky či nástrojom sprístupneným súkromným subjektom. Okrem toho aj tu, obdobne ako aj vo vyššie uvedených prípadoch, ECB poukazuje na Štatút ESCB a ECB. Malo by sa jednať o čl. 22 Štatútu ESCB a ECB, podľa ktorého: *„ECB a národné centrálné banky môžu poskytnúť zariadenie a ECB môže vydávať nariadenia na zabezpečenie účinnosti a spoľahlivosti zúčtovacích a platobných systémov v rámci Únie a voči iným krajinám.“*³⁰ Právny základ digitálneho eura ako zúčtovacej jednotky (čl. 127 ods. 2 ZFEÚ) je teda adekvátny a je možná jeho emisia aj za aktuálneho právneho stavu.

Už z uvedeného je zrejmé, že so zreteľom na všeobecnosť ustanovení ZFEÚ či Štatútu ESCB a ECB možno nájsť právny základ pre emisiu digitálneho eura v prípade všetkých zamýšľaných variantov, s ktorými momentálne ECB pracuje vo svojich pracovných dokumentoch. Podľa nášho právneho názoru však je viac ako len žiaduca podrobnejšia právna úprava v aktoch sekundárneho práva v zmysle čl. 288 ZFEÚ, no najmä smerniciach a nariadeniach. Obdobne budú nútené pristúpiť k prijatiu relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy aj štáty tvoriace Eurosystem. Aktuálne aj s ohľadom na skutočnosť, že ECB nemá presnú predstavu o účele digitálneho eura, na ktorý bude slúžiť, to nie je možné, a preto bude potrebné naň určitý čas počkať a následne túto úpravu podrobiť kritickému zhodnoteniu.

ZÁVER

Predostretý príspevok pojednával o jednom z fenoménov digitálnej éry – digitálnom eure. Keďže uvedená problematika má širší rozmer a kontext, zaoberali sme sa len vybranými finančno-právnymi aspektmi digitálneho eura a poukázali sme zároveň na právny základ digitálneho eura (v rámci primárneho práva EÚ) a jeho regulačný rámec. Článok, jeho jednotlivé časti smerovali k naplneniu cieľa na základe analýzy recentných iniciatív v uvedenej oblasti výskumu a aktuálneho právneho rámca na úrovni európskej a národnej sformulovať určité závery a návrhy v rovine *de lege ferenda* súvisiace so zavedením digitálneho eura. Závery, ku ktorým sme v priebehu nášho parciálneho výskumu dospeli, sme formulovali

³⁰ Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, čl. 22

smerom k nastolenej hypotéze – primárne právo EÚ a súvisiace právne akty vytvárajú pre úniových normotvorcov dostatočný právny základ a mandát pre zavedenie digitálneho eura.

Pri skúmaní otázky právneho základu a právno-regulačného rámca digitálneho eura je nutné našu odpoveď rozdeliť do dvoch častí, a to:

Ad 1) právny základ pre emisiu digitálneho eura v rámci ESCB:

V otázke právneho základu pre emisiu digitálneho eura v rámci primárneho práva EÚ sme dospeli k záveru, že ZFEÚ poskytuje už v jej aktuálnom znení dostatočný priestor na realizáciu týchto aktivít ECB. Uvedené konštatovanie platí pri všetkých zamýšľaných účeloch, na ktoré môže slúžiť digitálne euro, a to:

- digitálne euro ako zákonné platidlo – čl. 128 ods. 1 ZFEÚ,
- digitálne euro ako nástroj menovej politiky – čl. 127 ods. 2 ZFEÚ,
- digitálne euro ako nástroj sprístupnený súkromným subjektom - čl. 127 ods. 2 ZFEÚ, a
- digitálne euro ako zúčtovacia jednotka – čl. 127 ods. 2 ZFEÚ.

Vzhľadom na vysokú všeobecnosť vyššie uvádzaných ustanovení ZFEÚ možno prijať záver, že jej ustanovenia umožňujú a nevylučujú vydávanie digitálnej podoby meny euro po vzore niektorých štátov ako napr. Čína, kde už digitálny yuan má reálne kontúry a je uvedený do praktického života (viď vyššie). Iný prípad je štát Salvador, kde už ako sme aj v úvode uviedli, bol Bitcoin povýšený na zákonné platidlo, čo je úplne odlišný prístup od toho v rámci EÚ alebo spomínanej Číny.

Skeptickejší postoj však možno zaujať vo vzťahu k ustanoveniam Štatútu ESCB a ECB, ktorými odôvodňuje ECB toto oprávnenie. I keď je evidentná nadväznosť ustanovení predmetného dokumentu s ustanoveniami ZFEÚ, tak v niektorých prípadoch absentuje paralela vo vzťahu k možnosti vydávať digitálne euro. Dokonca, aj ECB, uvedomujúc si túto skutočnosť pri digitálnom eure ako nástroji slúžiacom súkromným subjektom, uvádza, že Štatút ESCB a ECB by v tomto prípade nemohol slúžiť ako výlučný právny základ pre jeho vydávanie.

Sme toho názoru, že Štatút ESCB a ECB by nemohol slúžiť ako jediný a výlučný právny základ nielen pri digitálnom eure slúžiacom súkromným subjektom, ale taktiež aj v prípade digitálneho eura ako zákonného platidla, ako nástroja menovej politiky či zúčtovacej jednotky. Takéto zmocnenie je možné podľa nášho názoru len prostredníctvom ustanovení ZFEÚ pojednávajúcich o menovej politike, i keď rešpektujeme skutočnosť, že Štatút ESCB a ECB je súčasťou Zmluvy ako jej Protokol č. 4.

Obdobne sme toho názoru, že tento dokument by si zasluhoval vyššiu mieru precizácie a konkretizácie v súvislosti s vydávaním digitálneho eura. Za aktuálneho stavu to však možné ešte nie je, pretože samotná EÚ a jej inštitúcie (najmä ECB) nemajú konkrétnu predstavu o tom, ako bude nakoniec digitálne euro vyzerieť. Možno však hodnotiť pozitívne postupnosť krokov

EÚ pri tvorbe digitálneho eura, kedy otázka právneho základu v rámci primárneho práva je esenciálnou, a bez ktorej by nebolo možné vyriešiť ďalšie s tým súvisiace problémy.

Ad 2) právna úprava postavenia digitálneho eura v Eurosysteme:

Inou otázkou (v porovnaní s právnym základom v rámci primárneho práva) je už právna úprava postavenia digitálneho eura v Eurosysteme. Tu je možné plynule nadviazať na to, čo sme konštatovali v závere bodu Ad 1), a síce že EÚ a jej inštitúcie nemajú ešte predstavu, aká bude reálna podoba digitálneho eura. Preto nie je možné za súčasného stavu prijať nadväzujúcu právnu úpravu na ustanovenia ZFEÚ či Štatútu ESCB a ECB, ktorá by riešila otázku povahy a postavenia digitálneho eura v Eurosysteme. Tento poznatok možno aplikovať aj pri vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bude prijatá ako reflexia na tú úniou, pokiaľ sa nebude jednať priamo aplikovateľné európske právne akty.

Záverom možno teda konštatovať, že primárne právo EÚ a súvisiace právne akty vytvárajú pre úniových normotvorcov dostatočný právny základ a mandát pre zavedenie digitálneho eura s výhradami, ktoré sme vyslovili vo vzťahu k Štatútu ESCB a ECB. S ohľadom na to, že ide o veľmi dynamicky sa rozvíjajúcu oblasť, bude nevyhnutné sledovať, ako sa bude vyvíjať právno-regulačný rámec, ktorý už bude konkrétne regulovať postavenie a povahu digitálneho eura.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BABČÁK, V. a kol. *Finančné právo na Slovensku*. Bratislava: EPOS, 2017. s. 454. ISBN 978-80-562-0191-6
2. BBC. *El Salvador makes cryptocurrency legal tender* [online]. Bbc.com [cit. 05.08.2021]. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-57398274>
3. BINANCE. *Binance USD (BUSD)* [online]. Binance.com [cit. 03.08.2021]. <https://www.binance.com/en/busd>
4. Bloomberg. *China's Digital Yuan Trial Reaches \$5.3 Billion in Transactions* [online]. Bloomberg.com [cit. 05.08.2021]. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-16/china-s-digital-yuan-trial-reaches-5-3-billion-in-transactions>
5. BUJŇÁKOVÁ, M., KICOVÁ, A.: *Aktuálne otázky verejných financií*. In: Dny práva 2011 – Days of Law 2011: Finance verejného sektoru (právni a ekonomické aspekty jeho fungování). Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 32-38. ISBN 9788021059146.
6. ČERVENÁ, K., PRIEVOZNÍKOVÁ, K.: *Regulation of financial services in the Slovak Republic*. In: XIIIth International Scientific Conference System of Financial Law : Financial Markets: conference proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 186-209. ISBN 9788021078284.
7. Deutsche Bank. *Digital yuan: what is it and how does it work* [online]. Db.com [cit. 05.08.2021]. https://www.db.com/news/detail/20210714-digital-yuan-what-is-it-and-how-does-it-work?language_id=1

8. Európska centrálna banka. *Occasional Paper Series. ECB Crypto-Assets Task Force* [online]. Ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021].
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op247~fe3df92991.en.pdf?b85631de8b2fdfa5395c2a4c87de05e1>
9. Európska centrálna banka. *Digitálne euro* [online]. Ecb.europa.eu [cit. 05.08.2021].
https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.sk.html
10. Európska centrálna banka. *Report on a digital euro* [online]. Ecb.europa.eu [cit. 03.08.2021].
https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf
11. EURACTIV. *Bude mať euro svoju digitálnu formu? Rozhodne sa v apríli* [online]. Euractiv.sk [cit. 03.08.2021]. <https://euractiv.sk/section/digitalizacia/news/bude-mat-euro-svoju-digitalnu-formu-rozhodne-sa-v-aprili/>
12. HRABČÁK, L.: „Virtuálna mena“ a právo. In: Vplyv moderných technológií na právo: recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019. s. 99-110. ISBN 9788081527289.
13. HRABČÁK, L. a kol.: *Blockchain technológia ako činiteľ (faktor) ovplyvňujúci súčasnú podobu práva*. Košice. ŠafárikPress, 2021. s. 116. ISBN 978-80-8152-983-2.
14. MRKÝVKA, P.: *Propedeutika finančného práva I. Obecná časť*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 94. ISBN 978-80-210-6759-2.
15. Národná banka Slovenska. *Potrebujeme a chceme digitálne peniaze?* [online]. Nbs.sk [cit. 06.08.2021]. https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/_potrebujeme-a-chceme-digitalne-peniaze
16. POPOVIČ, A. – SÁBO, J. – ŠTRKOLEC, M.: *Bitcoin a jeho finančno-právne východiská*. In: Právo obchodu ekonomika: zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. s. 217-228. ISBN 9788081529306.
17. STOJÁKOVÁ, M.: *Teoreticko-právne postrehy využitia technológie Blockchain vo finančnom sektore*. In: Právo, obchod, ekonomika: zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019. s. 513-520. ISBN 9788081527760.
18. Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky
19. ŠTRKOLEC, M.: *Private legal and public legal interaction of the financial market legislation*. In: XIIIth International Scientific Conference System of Financial Law: Financial Markets: conference proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 38-50. ISBN 9788021078284.
20. Tether. *Digital money for a digital age* [online]. Tether.to [cit. 03.08.2021].
<https://tether.to/>
21. Vox. *Why stocks soared while America struggled* [online]. Vox.com [cit. 05.08.2021].
<https://www.vox.com/business-and-finance/22421417/stock-market-pandemic-economy>
22. Zmluva o fungovaní Európskej únie

KONTAKT NA AUTORA

ladislav.hrabcak@student.upjs.sk

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

Kováčska 26

040 75 Košice

Slovenská republika